

Ніна БЕРНАДСЬКА, д-р філол. наук, проф.
ORCID ID: 0000-0001-9217-2229
e-mail: n.bernadska@knu.ua
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ОСУЧАСНЕНИЙ ОБРАЗ ШЕВЧЕНКОВОЇ КАТЕРИНИ В РОМАНІ В. СЛАПЧУКА "СЛІПИЙ ДОЩ"

Вступ. У статті проаналізовано дебютний роман сучасного українського прозаїка В. Слапчука "Сліпий дощ" під кутом зору інтертекстуальних запозичень, зокрема алюзій на Шевченкові твори – поеми "Катерина" та "Марія". Така дослідницька оптика дозволила з'ясувати авторський задум, стильові параметри роману.

Методи. Статтю написано із залученням філологічного, герменевтичного, історико-літературного, аналітичного та інтертекстуального методів.

Результати. У романі "Сліпий дощ" його автор втілює свій задум, змальовуючи образи-антиподи двох героїнь – юної школярки Ніни, яка через драматичний випадок стає покриткою, повторюючи в загальних рисах шлях Шевченкової "Катерини", та її рідної тітки Оксани, котра зажила славу відьми. Художньо моделюючи цей образ, В. Слапчук апелює до фольклорної традиції, проте в змалюванні обох жінок використовує індивідуальний авторський підхід і творить самобутні образи, через які розкривається проблемне коло твору: морально-етичні цінності сучасної людини, людина та суспільні й приватні обставини, виховання та його результати.

Висновки. Роман В. Слапчука "Сліпий дощ" засвідчує постмодерністські практики письменника, зокрема через біблійні алюзії, інтертекстуальні зв'язки із класичними текстами Т. Шевченка, мотиви яких творчо опрацьовуються прозаїком і підпорядковуються його творчому задуму: зобразити українське суспільство 90-х років ХХ ст. як перехідне, розбалансоване й почасти деморалізоване. Прикметним є той факт, що у романі простежується не лише творче використання Шевченкових жіночих образів, сюжетних елементів поем "Катерина" та "Марія", а й гра

з ними – трансформація фіналу, мотивів, хронотопу, а також відлуння новітнього інтерпретаційного прочитання текстів українського генія.

Ключові слова: сучасна українська література, новітній роман, образ покритки Ніни-Катерини, В. Слапчук.

Вступ

Василь Слапчук – відомий український поет, прозаїк, критик, есеїст, перекладач, лауреат Національної премії імені Тараса Шевченка (2004) за збірки віршів "Навпроти течії трави" і "Сучок на костурі подорожнього". Його поезія значно ширше і повніше науково відрефлексована, що не скажеш про романістику письменника, а це дев'ять книг великого формату, позначених оригінальністю авторського стилю, грою, іронічністю, а також інтертекстуальністю. Ці ознаки письма В. Слапчука виявляються уже в першому його романі "Сліпий дощ" (2003), зокрема ремінісценціями на поему Т. Шевченка "Катерина".

Як засвідчує Шевченківська енциклопедія, відлуння одного з найвідоміших творів Кобзаря простежується у поетів – наших сучасників: М. Вінграновського (поема "Золоті ворота"), В. Голобородька (поема "Катерина", вірш "Україна на сцені"), Л. Кисельова (поезія "Катерина"), І. Драча (поезія "Шевченкова Катерина") (Жулинський та ін. (Ред.), 2013, т. 3, с. 301). Сучасні прозаїки також використовують шевченківський образ і мотиви поеми в романах, головною героїнею яких виступає жінка нелегкої долі (скажімо, "Село не люди" Люко Дашвар, 2007, "Катеринина коса" Марії Зіновчук, 2019).

У дебютному романі "Сліпий дощ" В. Слапчук творить авторсько-індивідуальний образ покритки. У тогочасній блогосфері лунали різні – часто діаметрально протилежні оцінки твору луцького прозаїка, а вже фахово роман "Сліпий дощ" інтерпретували О. Вертипорох (Вертипорох, 2017), А. Линник (Линник, 2011), Ю. Вишницька (Вишницька, 2017), О. Єременко, Г. Кобилякова (Єременко, Кобилякова, 2011). Перша з них якраз і звернула увагу на інтертекстуальність твору В. Слапчука, втілення у головній героїні не лише долі Шевченкової Катерини, а й Марії, проте ця думка дослідниці залишилася на маргінесах її роздумів, оскільки стаття була присвячена іншій

проблематиці. Частково цього питання торкнулася Н. Бернадська (Бернадська, 2025) у монографії, присвяченій цілісному аналізу романістики В. Слапчука, оскільки, інтерпретуючи формально-змістові параметри "Сліпого дощу", звернула увагу на реінкарнацію образу Катерини у ньому. Водночас завдання – з'ясувати функціональне значення образу головної героїні – алюзійного до відомих поем Т. Шевченка, залишається і досі актуальним.

Методи

У статті використано філологічний, герменевтичний, історико-літературний, аналітичний та інтертекстуальний методи.

Результати

Попри те, що композиційно "Сліпий дощ" складається із трьох новел, кожна з яких присвячена окремій сюжетній лінії, відповідно героїні / героєві (Тихону-маніяку, Ніні-покритці, Анатолієві – мисливцю на відьом) – цей твір концептуально вибудовується на протиставленні двох образів-антиподів: дівчини-школярки Ніни та її бездітної тітки-відьми Оксани. Драматизм ситуації, змальованої прозаїком, підсилюється тим, що їх об'єднують родинні стосунки, а кардинально розділяє ставлення до новонародженого хлопчика Юрія-Георгія, якого Оксана прагне будь-якими способами забрати у зовсім юної матері. Обидва образи, таким чином, алюзійні: перший із них відсилає читача до Шевченкової Катерини, а інший – до відьомської теми, популярної в українській літературі (варто згадати твори І. Котляревського, Г. Квітки-Основ'яненка, Т. Шевченка, О. Стороженка, І. Франка, Г. Хоткевича, М. Яцкова, М. Коцюбинського, Н. Кобринської, Т. Осьмачки, В. Шевчука). Водночас кожен із письменників, як і В. Слапчук, творить оригінальні образи, позначені авторською майстерністю і конкретністю втілення ідейно-художнього задуму, зумовленого й індивідуальним стилем письменника, і контекстом епохи, її проблематикою.

Так, юнка Ніна змальована В. Слапчуком як наївна романтична школярка, до безтями закохана у свого ровесника Андрія. Її погляди на статеві стосунки, очевидно, сформовані книгами, родинним патріархальним середовищем, яке в

зображенні письменника означене окремими штрихами: дівчина звертається до мами на "ви", відчуває страх перед батьківським гнівом ("Ніхто ніколи не смів батькові перечити. Ніна також. Тільки й того, що інші боялися батька, а Ніна корилася йому, бо він цього вимагав" (Слапчук, 2003, с. 120)). Автор зазначає: Гнат Скрипник вихований так, що проявляє свою любов до родини, лише дбаючи про її матеріальне благополуччя, а не про особливу душевну атмосферу порозуміння і довіри. Складну ситуацію у сім'ї він вирішує розв'язати найпростішим для нього способом – одруженням Ніни з Андрієм, бо переконаний, що саме від цього молодика його донька завагітніла. Мама дівчинки Тамара пропонує ще більш кардинальний крок – аборт, проте батьки зовсім не прагнуть поговорити з донькою, підтримати і заспокоїти її. Тож виявляється, що вони зовсім не знають свою рідну дитину, яка категорично відмовляється від запропонованих варіантів, бо хоче зберегти вагітність. В. Слапчук деталізовано змальовує протистояння між вагітною донькою та батьками: тато не розмовляє з Ніною, перетворився на непорушну гранітну брилу, мати постійно нагадує про покору, проте вони обоє егоїстично думають лише про себе, свій хибно уявлюваний авторитет у селі: "...не переч батькові, зроби вигляд, що покалася – розпишися з тим вилупком. Не хочеш із ним жити, то ж ніхто тебе не змушує, народиш дитину – та й по якомусь часі подаси на розлучення. Тобі ж ліпше буде... І нам сорому менше" (Слапчук, 2003, с. 127). Варто зазначити, що Тамара і Гнат небайдужі до долі своєї доньки: вони важко переживають прикрий випадок із вовкулакою, коли його кров пролилася на дівоче тіло й зумовила здогад про поранення дівчини, однак в іншій екстремальній ситуації поведуться негідно, їхні серця зачерствіли: виявляється, що фізичні пошкодження їх хвилюють більше, ніж душевні рани власної дитини, котра не приймає жодного компромісного рішення. Ця стіна непорозуміння набуде ще більших вимірів напередодні народження їхнього онука: докори, лайки, крики, ненависть і ворожість, аж поки батько не виганяє Ніну з рідної хати, бо його неконтрольована лють через сільські пересуди і напружену домашню атмосферу досягне критичної точки: "Усе! Кінчилося моє терпіння! ...

Ніколи (!) нікому (!) я не дозволяв з себе кпоти! І якщо оця нендза, що мене перед людьми осоромила – моя дочка, то не треба мені такої дочки!.. Щоб ноги її завтра не було в моєму домі" (Слапчук, 2003, с. 187). Гнат називає доньку "нендзею", тобто негідницею, не виявляючи ні краплі жалю до рідної дитини. І в цих обставинах уже не патріархального українського села початку ХІХ ст., а 90-х років ХХ ст. слова Гната Скрипника набувають символічного звучання: часи змінилися, а чи змінилися люди? Тому ви роком сучасній родині звучать мудрі думки п'ятнадцятирічної дівчини: "Я знаю, що винна... Але ж не настільки... Хай чужі люди, а то ж і ви, і тато, і Сергійко [брат. – Н. Б.] – всі проти мене... Мені так тяжко... Ви ж – мої рідні..." (Слапчук, 2003, с. 186).

Антиподом Ніни у романі "Сліпий дощ" змальовано відьму Оксану, тітку головної героїні. Вродлива жінка продала душу нечистій силі і свідомо цього. Вона вміло провокує чоловіків, спрямовуючи на них свою нестримну хіть і сексуальну енергію. У всіх вчинках і діях керується власним его, не зважаючи на суспільну мораль і загальнолюдські цінності. Найпоказовішим епізодом, який характеризує її як безпринципну і цинічну істоту, є перетворення маніяка Тихона на вовкулаку з єдиною метою – не лише приховати його злочини, а й дати змогу продовжувати гвалтувати й вбивати жінок.

Образ Оксани – суперечливий: її краса, освіченість, талант до малярства, поезії перекреслюються її нестерпним егоїстичним характером, який зумовлює її духовне, моральне безпліддя. Це особливо виявляється у ставленні до вагітної Ніни: спочатку тітка вступає у змову із сестрою Тамарою, бо хоче усиновити новонароджену дитину, а потім глузиться з дівчини, називаючи її "маленькою сучкою", "звabницею", "доброю самкою". Засліплена злістю, доросла жінка демонструє глибини цинізму та потворства: "...візьму твого вилупка – вирощу, виховаю для себе чоловіка..." (Слапчук, 2003, с. 213), "я б з ним розкошувала, а ти тільки намучишся. Будеш волочитися, як бездомна сучка... Його будуть ненавидіти й боятися, як боялися вовкулаку. Ніяка жінка не схоче йому віддатися, а щоб він їх не гвалтував – тобі самій доведеться з ним злягатися. Та він усе

одно буде їх душити, як це робив його батько. І ти не зможеш зарадити... Ось що тебе чекає!" (Слапчук, 2003, с. 214). Відтак письменник художньо досліджує, як в одній сім'ї вирости та сформувалися діаметрально протилежні за характерами доньки, і приходить до однозначного висновку, що важливу роль у цьому відіграє виховання, родинне середовище. Скажімо, прозаїк наголошує, що ворожнеча між сестрами виникла ще в дитинстві, і її причина суто матеріальна: Оксана була маминою улюбленицею, тому їй діставалося "усе, що солодше, що краще, що дорожче" (Слапчук, 2003, с. 142), а вже дорослою вона отримала у спадок батьківські гроші та дім. А ще її огидним відьмацьким характером керує заздрість до сестри: до її подружнього життя, до материнства ("У здохлячки Тамари – двоє, а я зі своїм розкішним тілом – ялова..." (Слапчук, 2003, с. 316)), до роботи в колгоспній конторі, а не в корівнику. Ці заздрощі зовсім безпідставні, бо Оксана забезпечена матеріально, не працює, а вміє використовувати інших для свого блага: разом з матір'ю відмовляє батька переписати на Тамару якусь частку спадку, маніпулює чоловіками через свої жіночі забаганки, зокрема сексуальні, розбиває сім'ї, залучає п'яничок для виконання домашніх робіт. Оксана переживає чималий спектр почуттів, від заздрості до радості, що в благополучній родині сестри трапилася трагедія.

Варто нагадати, що С. Задорожна, інтерпретуючи поему "Катерина", логічно звертається і до "Наймички", переконливо стверджуючи, що Шевченків український світ концептуально тримається на ідеї "гармонійної сім'ї як вияві національного християнського раю" (Задорожна, 2023, с. 79). Тож інтертекстуальне відлуння Шевченкової поеми для вдумливого читача транслює важливу думку про негаразди в українській родині, які поширюються і на сучасне суспільство.

Якщо Шевченкова Катерина із сином торує шлях у Московщину, у світ чужини, то Ніна із Юрчиком – до рідної тітки по батьковій лінії. Цю дорогу В. Слапчук змальовує як зустріч із багатьма людьми: це строкатий калейдоскоп персонажів, які, як і батьки, зневажливо, а то й вороже ставляться до юної матері – "...добрі люди тільки що собаками

не цькують" (Слапчук, 2003, с. 112). Зустріч із Ніною стає для них моральним випробуванням, і вони цей іспит на людяність не складають, бо демонструють корисливість, брехливість, жадібність, душевну черствість. У галереї цих антигероїв – водій вантажівки, який вимагає від дівчини гроші; сільська жінка, котра пригощає Ніну картоплею, звареною для свиней, та окрайцем хліба; цинічний священник, який забув про милосердя. Ніна стоїчно витримує приниження як спокуту за гріх, якого насправді вона не скоїла: "Озирнулася на будинок, вимуруваний з білої цегли – щойно її звідти спровадили. Поряд із хатою хлів, теж із білої цегли. І гараж. Напевно, що й собача будка. Певно до свого собаки господарі ставляться по-людськи. Це вже десята (ювілейна) хата, де їй відмовили" (Слапчук, 2003, с. 135–136). Гірка іронія автора спрямована на українську сільську спільноту, яка у гонитві за матеріальним благополуччям втратила людське обличчя, зокрема співчуття до хай невідомо ким і за яких обставин, але скривдженої молодой матері, котра конче потребує допомоги, доброго слова підтримки і розради. Кульмінаційним моментом шляху сучасної покритки стає її несправедливе звинувачення у крадіжці. Письменник точно малює узагальнений портрет "добрих людей", готових учинити самосуд над безневинною дівчиною: "Не пастух зі стадом чекали її на подвір'ї, а зграя не дуже хоробрих, та агресивних дрібних хижаків. Жодного відкритого врівноваженого обличчя, усі перекошені зі збудження, заблоковані куцим світоглядом, що напханий різного роду божками, які вимагають жертв. Ці люди не тільки уже визнали її вину, але й, очевидно, визначили міру покарання" (Слапчук, 2003, с. 169). Біблійна алюзія, що символізує Божу опіку, набуває негативного звучання, бо люди – стадо Господнє – втрачають людське. В. Слапчук відсилає читача до Шевченкових слів "Село неначе погоріло, / Неначе люди подуріли...", розкавичуючи та видозмінюючи відому цитату: "Люди мов подуріли: плювали услід дівчині, лаялися, проклинали. І все це не потай, не позаочі, а привселюдно, вголос... Ніби заповзялися зжити її зі світу" (Слапчук, 2003, с. 178). Тут ідеться про ставлення до майбутньої мами, вагітної Ніни, ще до народження сина. Промовистим є той факт, що

особливу жорстокість до неї виявляють однокласники: вони не просто глузують, а вчиняють дії, які можуть зашкодити і моральному стану дівчини, і її ще не народженій дитині: піжніжки, побиття, підпал одягу. Аналогічну позицію – несприйняття та обурення – виявляють і "пастухи" дитячого колективу – педагоги, які вважають, що Ніна, кругла відмінниця, активістка, золота дитина, зухвало поводить у ситуації, коли треба прислухатися до вимог дирекції школи: вийти заміж за Андрія. Недаремно дивовижний хлопчик із хати, приліпленої до неба, називає людей безголовими та мертвими, бо живуть лише для себе. Це страшний діагноз українському суспільству 90-х років XX століття, і він перегукується з однією із ключових проблем усієї творчості Т. Шевченка – проблемою національної ганьби, лише в антуражі іншого часу.

Цьому середовищу протистоїть Ніна-покритка, яка для письменника є втіленням найвищих людських чеснот, зокрема святості. На відміну від Шевченкової Катерини, яка з великого кохання довірилася москалю, Ніна спочатку з примусу віддається Андрієві, а потім її гвалтує вовкулака Тихін. Цей найдраматичніший епізод у романі автор змальовує з великою сюжетною напругою, адже саме перевертень уперше побачив школярку в Оксани і був вражений її чистотою та непорочністю, і це викликало у нього нездоланну хіть, яка лише посилилася після того, як він дізнався про дружбу дівчини з Андрієм. Його дратують їхні романтичні стосунки, слова-звертання "князь", "ладо". Тихін цинічно принижує хлопця перед Ніною, й Андрій, щоб пересвідчитися у почуттях дівчини, наполягає на інтимній близькості. Хоча для школярки, чистої помислами, це неприйнятний крок, "адже те, на що підбивав її Андрій, не мало нічого спільного з тим чистим, прекрасним почуттям, яким вони жили раніше" (Слапчук, 2003, с. 99). Вовкулака, який стежив за дівчиною, вдруге лякає парубка, і, коли той ганебно тікає, вдовольняє свою хижу хіть, проте гине від кулі сільського мисливця Васьки Фільтра.

Схильне до пліток і пересудів міщанське середовище породжує в односельчан думку про вагітність Ніни від вовкулаки, що ускладнює і без того непросто становище

дівчини. Проте закладений природою сильний материнський інстинкт перемагає усі обставини, адже вибір дівчини однозначний – народжувати й ростити дитину. Вона сприймає майбутнє материнство як найдивовижніше диво: "Подумати тільки, у ній зріє людське життя! Видавалося їй, що стоїть на порозі якоїсь незбагненої таємниці, великого відкриття. Жила в трепетному передчутті [...]. [...] на якийсь час відволікалася від шкільної науки, аби віддатися вивченню власного живота... – не сприймала його, як трохи zdeформовану частину власного тіла, це, радше, дивовижний і несподіваний прояв її ества, дарований і скерований Промислом Божим, що супроводжувався сакральним хвилюванням і врочистістю, ніби справді у неї почали відростати лопатки, перетворюючись на крила" (Слапчук, 2003, с. 150–151). Її усміх залишається легким і чистим, вона живе з передчуттям щастя, з переконанням, що любов усе вилікує. "Раділа небу, хмарам, сонцю... Раділа нею народженій дитині. І сама почувалася новонародженою" (Слапчук, 2003, с. 203).

Цей стан ейфорії демонструє сильний характер юнки, адже після пологів на неї чекає нове випробування – випробування хворобою сина, який народився із синдромом Дауна і нагадує "жабеня-потвору". Проте Ніна-Катерина, котра живе за християнськими приписами всепрощення та любові, перемагає усі життєві труднощі: зустрічає справжнє кохання – чоловіка, який став батьком для Юрчика й справжнім ангелом-охоронцем для неї, знаходить спільну мову з батьками, розквітає незвичайною вродою щасливої жінки. Такий фінал її життєвої історії у викладі В. Слапчука є контрастним до Шевченкової "Катерини", проте логічно вписаним у художню концепцію роману: добро має торжествувати в спільноті людей. Отож Ніна своєю людською поставою та вірою у те, що "любов усе вилікує", перемагає відьомську нібито "вишукану філософію жінки", яка всьому знає ціну, тобто Оксани, яка через свій егоїстичний і заздрісно-підступний характер залишається самотньою. Не можна не погодитися із думкою О. Єременко та Г. Кобилякової, що Ніна-Катерина – це "сакралізований образ Берегині, матері", це "абсолютизація репродуктивних функцій жінки" (Єременко, Кобилякова, 2011, с. 3).

Загальновідомо, що в поемі Т. Шевченка "Катерина" домінує романтичний хронотоп: шлях покритки починається лютою зимою, у хуртовину. В. Слапчук змінює сюжетні часові координати: свою мандрівку в "широкий і непевний світ" Ніна розпочинає влітку: "Гаряча курява польової дороги в її стареньких туфельках. Сонце на все небо. Утома, яка стрибнула їй на плечі, – неси. Жайвір із срібним дзвоником на шії зачепився піснею за краєчок свідомості. І вона – юна жінка з немовлям на руках та величезною сумкою через плече, усміхаючись до сплячого сина, дріботить шляхом, наступаючи на власну тінь" (Слапчук, 2003, с. 111). І якщо початок її шляху символічно супроводжують чорні хмари та грім, то надалі – "сіренький, миршавий" дощ, "несміливий і кволий, мов сіре зайчєня" (Слапчук, 2003, с. 207) або ж навальний і потужний, як військовий наступ. Він змиває з дівчини не лише втому й бруд, яким обливають її люди, але й дарує Ніні зустріч із Ангелом дощу, утаємниченим юнаком, який і допомагає сучасній покритці, і вперше називає її Катериною, і дискутує з нею. Цей хай і другорядний, але своєрідний персонаж твору, його другої частини, відсилає читача до назви роману. Сліпий дощ як атмосферне явище короткочасний, краплистий, йде у сонячну днину, що й власне визначає його оксиморонну образність – поєднання непоєднуваного, дощу й сонця. Якщо спроектувати цей образ на Ніну, то він підкреслює її сильний характер, його опірність "негоді", а ця "негода", своєю чергою, втілюється в низці негативних персонажів, які зустрічаються Ніні на її шляху. Тут знову варто звернутися до перепрочитання поеми "Катерина" С. Задорожною, яка вказує на її проблематику, закорінену в питання національного буття, – небезпеку винародовлення народу, обумовлена як зовнішніми чинниками, так і відступом української матері від своєї суті, розчинення українства у чужоментальному середовищі (Задорожна, 2023, с. 80). Якраз "винародовлення народу" В. Слапчук змальовує через негативні типажі, проте причину цього бачить в іншому – радянській спадщині, відсутності віри ("І церква є, і піп... Тільки Бога в людей нема" (Слапчук, 2003, с. 157)), споживацьких інтересах, а постать юної матері підносить на

п'єдестал чистоти, жертвності, добра, тож чи не сучасна Ніна-Катерина є запорукою відродження українського світу, який на початку 90-х років переживав складний перехідний період.

Дискусія і висновки

Вже в першому романі В. Слапчука "Сліпий дощ" виявляються ознаки індивідуального стилю письменника – постмодерністська гра з читачем, поєднання реальних подій із містичними, їх химерне переплетення, міжтекстові зв'язки. Прозаїк творчо використовує фольклорну тему відьми, звертається до біблійних алюзій, проте осердям роману – і сюжетно-композиційним, і змістовим – є юна матір. Осучаснена Ніна-покритка змальована і як жертва насилля та хіті маніяка, і водночас як молода жінка, сповнена жертвності, материнської святості та чистоти, готова заради сина витерпіти всі випробування долі: ненависть і жорстокість оточення, агресивність однокласників, нерозуміння і зраду батьків. Оптимістичний фінал її історії підкреслює віру письменника в перемогу добра над злом, світла над темрявою, як і символізує неминучість оновлення української спільноти від рецидивів перехідної епохи, відродження джерел духовності.

Список використаних джерел

Бернадська, Н. (2025). *Романістика Василя Слапчука: виклики інтерпретації*. ВІС "Академія".

Вертипорох, О. В. (2017). Особливості рефлексивного художнього мислення в романі "Сліпий дощ" Василя Слапчука. *Вісник Черкаського університету. Серія "Філологічні науки"*, (2), 49–56.

Вишницька, Ю. В. (2017). Василь Слапчук. *Історія української літератури ХХ – поч. ХХІ ст.*: у 3 т. (В. Кузьменко, Ред.) (с. 80–87). ВІС "Академія".

Єременко, О., Кобилякова, Г. (2011). Фемінні моделі гендерної ідентифікації в романах Василя Слапчука. *Українська література в загальноосвітній школі*, (4), 2–4.

Жулинський, М. Г. та ін. (Ред.). (2012–2015). *Шевченківська енциклопедія: в 6 т.* НАН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка.

Задорожна, С. В. (2023). Шевченків текст та інтерпретаційний контекст: рівень співмірності. *Шевченкознавчі студії*, 26(1), 70–82.

Линник, А. (2011). Добро та зло в романі Василя Слапчука "Сліпий дощ". *Українська мова та література*, (13–16), 21–24.

Слапчук, В. (2003). *Сліпий дощ*. Роман. Факт.

References

- Bernadska, N. (2025). *Vasyl Slapchuk's Novels: Challenges of Interpretation*. Publishing Center "Academy" [in Ukrainian].
- Eremenko, O., Kobylakova, G. (2011). Feminine Models of Gender Identification in the Novels of Vasyl Slapchuk. *Ukrainian Literature in a Secondary School*, (4), 2–4 [in Ukrainian].
- Linnyk, A. (2011). Good and evil in Vasyl Slapchuk's novel "Blind Rain". *Ukrainian language and literature*, (13–16), 21–24 [in Ukrainian].
- Slapchuk, V. (2003). *Blind Rain*. Novel. Fact [in Ukrainian].
- Vertyporokh, O. V. (2017). Peculiarities of Reflective Artistic Thinking in the Novel "Blind Rain" by Vasyl Slapchuk. *Bulletin of Cherkasy University. Series "Philological Sciences"*, (2), 49–56 [in Ukrainian].
- Vyshnytska, Y. V. (2017). Vasyl Slapchuk. *History of Ukrainian Literature of the 20th – Early 21st Centuries*: in 3 vols. (V. Kuzmenko, Ed.) (pp. 80–87). Publishing Center "Academy" [in Ukrainian].
- Zadorozhna, S. V. (2023). Shevchenko's text and interpretative context: the level of comparability. *Shevchenko Studies*, 26(1), 70–82 [in Ukrainian].
- Zhulinskyi, M. H. et al. (Eds.). (2012–2015). *Shevchenko Encyclopedia: in 6 vols*. NAS of Ukraine, T. G. Inst. of Literature Shevchenko [in Ukrainian].

Отримано редакцією збірника / Received: 02.04.26

Прорецензовано / Revised: 10.04.26

Схвалено до друку / Accepted: 26.05.26

Опубліковано / Published: 29.05.26

Nina BERNADSKA, DSc (Philol.), Prof.

ORCID ID: 0000-0001-9217-2229

e-mail: n.bernadska@knu.ua

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THE MODERNIZED IMAGE OF SHEVCHENKO'S KATERYNA IN V. SLAPCHUK'S NOVEL "BLIND RAIN"

Background. The article analyzes the debut novel of the modern Ukrainian prose writer V. Slapchuk, "Blind Rain", from the perspective of intertextual borrowings, in particular, allusions to Shevchenko's works – the poems "Kateryna" and "Maria". Such a research approach allowed us to clarify the author's intention and the style parameters of the novel.

Methods. The article was written using philological, hermeneutic, historical-literary, analytical, and intertextual methods.

Results. In the novel "Blind Rain", the author embodies his idea, depicting the antipodal images of two heroines – a young schoolgirl Nina, who becomes a prostitute due to a dramatic incident, repeating in general terms the path of Shevchenko's "Kateryna", and her own aunt Oksana, who gained the fame of a witch. Artistically modeling this image, V. Slapchuk appeals to the folklore tradition, however, in depicting both women, he uses an individual authorial approach and

creates original images through which the problematic circle of the work is revealed: the moral and ethical values of modern man, man and social and private circumstances, upbringing and its results.

Conclusions. *V. Slapchuk's novel "Blind Rain" testifies to the writer's postmodern practices, in particular through biblical allusions, intertextual connections with the classical texts of T. Shevchenko, the motifs of which are creatively worked out by the prose writer and subordinated to his creative plan: to depict the Ukrainian society of the 90s of the 20th century as transitional, unbalanced and partly demoralized. It is noteworthy that the novel traces not only the creative use of Shevchenko's female images, plot elements of the poems "Kateryna" and "Maria", but also a game with them – the transformation of the finale, motifs, chronotope, as well as the echoes of the latest interpretative reading of the texts of the Ukrainian genius.*

Keywords: *modern Ukrainian literature, modern novel, image of Nina-Kateryna, V. Slapchuk.*

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.